

Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Ekokymppi
Viestitie 2
87700 Kajaani

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Toiminnan laajentaminen Majasaaren jätekeskuksessa -hanke

Kainuun jätehuollon kuntayhtymä on toimittanut Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 6.3.2019 yhteysviranomaisen lausuntoa varten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Toiminnan laajentaminen Majasaaren jätekeskuksessa –hankkeesta.

ARVIOINTIOHJELMASSA KUVATUT HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Toiminnan laajentaminen Majasaaren jätekeskuksessa -hanke.

Hankkeesta vastaava

Kainuun jätehuollon kuntayhtymä
Viestitie 2
87700 Kajaani
Yhteyshenkilö: Eero Piirainen
puh. 044 7100 071

YVA-konsultti

Ramboll Finland Oy
Ylistönmäentie 26
40500 Jyväskylä
Yhteyshenkilö: Eero Parkkola
puh. 020 7557182

Yhteysviranomainen

Kainuun ELY-keskus
PL 115, 87101 Kajaani
Yhteyshenkilö: Tatu Turunen
Puh. 0295 023 892.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arvioinnista säädetyn lain (YVA-laki 252/2017) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan tavoitteena on tuottaa tietoa ympäristövaikutuksista myöhempiä päätöksentekoa varten.

Toiminnan laajentaminen Majasaaren jätekeskuksessa –hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteenä 1 olevan hankeluettelon kohdan 11)a perusteella. Kyseessä on jätteiden käsittelylaitos, jossa vaarallista jätettä poltetaan ja sijoitetaan kaatopaikalle. Näiden YVA-laissa mainittujen toimintojen lisäksi vaarallista jätettä varastoidaan ja käsitellään loppukäsittelyyn paremmin sopivaan muotoon. Yhteysviranomaisena toimii Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, koska suunniteltu laitos sijaitsee sen toiminta-alueella. Yhteysviranomaisen huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään.

YVA-menettelyssä on pyrkimyksenä selvittää ne asiat ja vaikutukset, jotka hankkeessa ja sen ympäristössä ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä.

Ympäristövaikutusten arviointi on yleisön nähtävillä kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa käsitellään arviointiohjelma, joka on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Ympäristövaikutusten arviointiohjelman tavoitteena on esittää tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista, kuvaus ympäristön nykytilasta, ehdotus arvioitavista ympäristövaikutuksista ja niiden selvittämisestä sekä suunnitelma arviointimenettelyn järjestämisestä.

Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa tarkastellaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa asetuksessa (YVA-asetus 277/2017) esitettyjen arviointiohjelman sisällöllisten vaatimusten toteutumista. Yhteysviranomaisen ottaa lausunnossaan kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen. Lausunnosta on myös käytävä ilmi, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytetyjen selvitysten kanssa. Lausunnossa esitetään myös yhteenveto kuulemisen aikana kertyneistä lausunnoista ja mielipiteistä.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii toisessa vaiheessa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa esitetään arvio hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Arviointiselostuksesta pyydetään myös lausunnot ja se pidetään nähtävillä mielipiteiden esittämistä varten. Yhteysviranomaisen antaa perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä annetaan hankkeesta vastaavalle arviointiselostuksesta kuulemisen jälkeen.

Myöhemmin mikäli hankevastaava aikoo toteuttaa hankkeen, on hanketta koskevaan lupahakemukseen liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä. Viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän

Hankkeen edellyttämät luvat, päätökset ja kaava

Arviointi kohdistuu Majasaaren jätekeskuksen toiminnan laajentamisen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Toimintaa on tarkoitus laajentaa vaarallisten jätteiden käsittelyllä.

Majasaaren jätekeskukselle on annettu uusi ympäristölupa 5.5.2017. Kuntayhtymä on valittanut päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen, joka on antanut asiasta päätöksen 22.3.2019.

Edellinen Majasaaren jätekeskuksen ympäristölupa oli myönnetty 12.5.2006. Ympäristöluvan lisäksi voimassa olevia päätöksiä: Aluehallintoviraston päätös kaatopaikan vesitaseselvityksestä 15.9.2008, ympäristökeskuksen tekemä tarkkailusuunnitelman hyväksymispäätös 17.3.2008 ja Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 14.1.2009 antama päätös käytöstä poistetun täyttöalueen sulkemisesta ja kaasunkeräysjärjestelmän rakentamista koskevien määräaikojen jatkamisesta.

Suunnitteilla oleva laitos luokitellaan ympäristönsuojelulain mukaan direktiivilaitokseksi. Direktiivilaitokset on määritelty ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1. Sen kohdan 13 mukaan direktiivilaitoksia ovat jätteiden polttolaitokset, joissa vaarallisten jätteiden polttokapasiteetti ylittää 10 tonnia vuorokaudessa, ja kaatopaikat, joihin tuodaan enemmän kuin 10 tonnia jätettä vuorokaudessa tai joiden kokonaiskapasiteetti on enemmän kuin 25 000 tonnia.

Laitosalueelle tehtävät rakennukset, rakennelmat tai laitokset edellyttävät Kajaanin kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselta haettavaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennus- tai toimenpidelupaa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen lupien tarve selvitetään ennakolta ja luvat tulee hakea ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Majasaaren jätekeskuksen alueella ei ole asema- tai yleiskaavaa. Valtioneuvoston 29.4.2009 vahvistamassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 Majasaaren jätekeskus on merkitty ej-merkinnällä. Sillä osoitetaan seudulliset jätteiden vastaanottoon ja käsittelyyn varatut alueet.

Hankkeen tarkoitus

Hankkeen tarkoituksena on laajentaa Majasaaren jätekeskusta lisäämällä vaarallisten jätteiden käsittelyä. Hankkeesta vastaava on Kainuun jätehuollon kuntayh-

tymä, joka on perustettu vuonna 2001. Kuntayhtymä vastaa jäsenkuntiensa alueella kuntien vastuulla olevista jätehuollon tehtävistä. Majasaaren jätekeskuksen toiminta on käynnistynyt Kajaanin kaupungin kaatopaikkana v. 1983. Tuolloin puhuttiin Majasaarenkankaan kaatopaikasta. Nyttemmin jätekeskuksesta vastaa Kainuun jätehuollon kuntayhtymä.

Majasaaren jätekeskuksen laajennushankkeessa on tarkoitus arvioida vaarallisten jätteiden vastaanoton, käsittelyn, polton ja loppusijoittamisen laajentamisen ympäristövaikutuksia. Vaaralliselle jätteelle on tarkoitus rakentaa käsittelykenttä (2 ha) ja loppusijoitusalue (2 ha), joille otetaan vastaan vaarallisia jätteitä enintään 40 000 tonnia vuodessa. Vastaanotettavat jätteet ovat esimerkiksi jätteiden käsittelyn rejektejä, voimalaitos- ja polttolaitosjätteitä, tuhkia, teollisuusjätteitä ja pilaantuneita maa-aineksia. Vaarallisten jätteiden poltto on tarkoitus käynnistää jätekeskuksen yhteydessä tai vastapäisellä Kajaanin Romu Oy:n käsittelylaitoksella. Suunnitteilla olevan polttolaitoksen kapasiteetti on 13 000 tonnia vuodessa.

Hankkeen sijainti ja liikenneyhteydet

Hankealue sijaitsee Majasaaren jätekeskuksessa ja sitä vastapäisellä Kajaanin Romu Oy:n käsittelylaitoksella. Majasaaren jätekeskus sijaitsee Kajaanissa osoitteessa Mustantie 500. Hankealue sijaitsee noin 9 km kaupungin keskustasta lounaaseen. Maanteitse alueelle on matkaa noin 12 km Kajaanin keskustasta. Toiminta sijoittuu Kajaanin kaupungin kiinteistöille 205-401-1-67. Laajennusosa koostuu vaarallisten jätteen käsittelykentästä sekä loppusijoitusalueesta sekä kahdesta eri jätteenpolttolaitoksen sijoituspaikasta.

Hankealueelle on tieyhteys valtatie 5:ltä Kivimäentien ja Mustantien kautta. Rautatie Kajaanista etelään päin kulkee reilun kilometrin päässä.

Toimintojen kuvaus

Majasaaren jätekeskuksen nykyisiin toimintoihin kuuluvat yhdyskuntajätteen vastaanotto, esikäsittely ja siirtokuormaus, rakennusjätteen vastaanotto ja esikäsittely, vaarallisen jätteen ja erityisjätteen vastaanotto, lajittelulaituri hyötyjätteiden ja muiden pienerien vastaanottoa varten, pilaantuneiden maiden vastaanotto ja käsittely ja biojätteen vastaanotto ja siirtokuormaus.

Kajaanin Romun käsittelylaitoksen toimintoja ovat metalliromun, romuajoneuvojen, lyijyakkujen, rakennus- ja purkujätteiden sekä sähkö- ja elektroniikkaromun vastaanotto ja käsittely. Myös asfalttijätettä, betoni- ja tiilijätettä sekä tuhkaa saadaan ottaa vastaan uuden laajennuskentän rakentamiseen.

Toiminnan laajentaminen Majasaaren jätekeskuksessa lisäisi hankealueella vaarallisten jätteiden kuljetuksia, käsittelyä, loppusijoittamista ja polttoa. Majasaaren

jätekeskukseen sijoittuisi vaarallisten jätteiden käsittely ja loppusijoittaminen. Polttolaitosvaihtoehtoja on kaksi, joista toinen sijoittuisi Majasaaren jätekeskukseen ja toinen Kajaanin Romun laitosalueelle.

Toiminnasta aiheutuvat päästöt

Jätevedet ja jäähdytysvedet

Uusista toiminnoista ei aiheudu suoria jätevesipäästöjä vesistöön. Alueen jätevedet, joita ei voida kierrättää tai käyttää käsittelyprosesseissa, kerätään tasausaltaiisiin ja esikäsitellään omalla vesienkäsittelylaitoksella ennen niiden johtamista vesistöön. Laajennusalueelta arvioidaan muodostuvan jätevesiä noin 14 400 m³/a, kun koko laajennusalue on käytössä. Jätteenpolttolaitoksesta ei muodostu jätevesipäästöjä.

Majasaaren jätekeskuksen muut jätevedet, kuten jätetäytöistä suotautuvat kaatopaikkavedet, on tarkoitus käsitellä jätekeskuksen omalla, erillisellä jätevedenpuhdistamolla.

Päästöt ilmaan

Rakentamisen aikana pölyä syntyy eri työvaiheissa. Pöly voi levitä ilmapvirtausten mukana. Uusista suunnitelluista toiminnoista pölyämistä voivat aiheuttaa jätteenkäsittelytoiminnot, kuten erilaiset murskaustoiminnot sekä hienoainesta sisältävien materiaalien, kuten tuhkien käsittely sekä liikenne.

Vaarallisen jätteen käsittelykentällä voi muodostua ajoittaisia VOC-päästöjä materiaalien vastaanoton ja siirtojen yhteydessä, vaikka nämä materiaalit käsitellään halleissa tai peitettynä. Vaarallisen jätteen loppusijoitusalueella ei muodostu kaatopaikkakaasua, koska loppusijoitettavassa jätteessä ei ole orgaanista materiaalia. Vaarallisen jätteen loppusijoitusalueella voi muodostua pieniä määriä vetyä tai muita kaasuja esimerkiksi tuhkamateriaalien stabiloituessa.

Jätteenpolttolaitoksesta muodostuu päästöjä ilmaan savukaasujen kautta. Savukaasut puhdistetaan jätteenpolttoasetuksen mukaisiin raja-arvoihin ja johdetaan piipun kautta ilmaan.

Liikenne

Liikenteen päästöt ovat pakokaasuja, pölyä ja melua. Käsittelyyn tulevat jätteet kuljetetaan Majasaareen maanteitse. Rautatieltä ei ole ainakaan toistaiseksi liikennöintiä.

Vuonna 2012 tehdyn liikennelaskennan perusteella Majasaaren jätekeskuksen kokonaisliikennemäärä oli noin 112 ajoneuvoa vuorokaudessa. Tästä raskaan liikenteen osuus on 48 ajoneuvoa vuorokaudessa. Kajaanin Romun käsittelylaitokselle nykyinen kuorma-autoliikenne on enimmillään 40 kuorma-autoa vuorokaudessa.

Majasaaren jätekeskuksen laajentamisen myötä kuljetusten määrää kasvaisi noin neljällä kuljetuksella arkivuorokautta kohden.

Melu

Nykyisin jätekeskuksen ja Kajaanin Romun käsittelylaitoksen toiminnassa melua muodostuu liikenteestä, työkoneista ja joistakin jätteenkäsittelytoiminnoista, kuten murskauksista. Melumittauksia ei ole alueella tehty, koska lähin asutus sijaitsee kaukana jätekeskuksesta. Tämän vuoksi myöskään meluntorjuntaan ei ole erityisesti panostettu. Yleisesti ottaen melua on mahdollista vaimentaa erilaisilla teknisillä sekä rakennusten ja laitteiden sijoittamiseen liittyvillä ratkaisulla.

Jätteenpolttolaitoksessa ei ole juuri melua tuottavaa toimintaa jätteiden kuljetuksiin liittyvää liikennettä lukuun ottamatta. Vaarallisten jätteiden käsittelyn ja loppusijoituksen melu on saman tyyppistä melua, jota jätekeskuksessa muodostuu nykyisin. Uusien käsittelykenttien tai –hallien rakentaminen aiheuttaa rakentamiselle tyypillistä melua.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin

Arviointiohjelmassa todetaan, että jätekeskuksen laajentamishanke ei suoraan liity muihin suunnitelmiin tai hankkeisiin, ja että ympäristövaikutusten arviointityön aikana selvitetään muut mahdolliset hankkeet ja suunnitelmat, joihin hankkeella voi olla välillisiä vaikutuksia tai jotka voivat vaikuttaa välillisesti hankkeeseen.

Hanke liittyy Kainuu –ohjelmaan, joka kattaa maakuntasuunnitelman vuoteen 2035 ja maakuntaohjelman 2018-2021. Hankkeella parannetaan mm. yritystoiminnan toimintaedellytyksiä. Majasaaren hanke edistää myös Kainuun ympäristöohjelman 2020 tavoitteita lisäämällä jätehuollon ekotehokkuutta uusien alueellisten käsittelyratkaisujen myötä.

Arvioitavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja:

Vaihtoehto 0 (VE 0)

Hankkeen toteuttamatta jättäminen, laajennushanketta ei toteuteta. Jätekeskuksen nykyinen toiminta jatkuu.

Vaihtoehto 1 (VE 1)

Majasaaren jätekeskuksen aluetta laajennetaan rakentamalla vaarallisten jätteiden loppusijoitusalue (2 ha) ja käsittelykenttä (2 ha). Loppusijoitusalue sijoittuu jätekeskuksen länsiosiin. Alue on tällä hetkellä varattu tavanomaisen jätteen loppusijoitusalueeksi. Vastaanotettavien vaarallisten jätteiden määrä on noin 40 000 t/a. Vastaanotettavat jätteet ovat esimerkiksi jätteiden käsittelyssä syntyviä jätteitä, voimalaitoksissa ja muissa polttolaitoksissa syntyviä jätteitä ja tuhkia, teollisuusjätteitä ja pilaantuneita maa-aineksia.

Vaihtoehto 2 (VE 2)

Majasaaren jätekeskuksen yhteyteen (VE2a) tai viereisen Kajaanin Romu Oy:n käsittelylaitokselle (VE2b) sijoitetaan kapasiteetiltaan 13 000 t/a oleva jätteenpolttolaitos.

Arviointimenettelyn ja tarvittavien selvitysten sovittaminen yhteen muissa laeissa edellytettujen selvitysten kanssa

Majasaaren jätekeskuksen laajentaminen ei edellytä asema- tai yleiskaavoituksen laatimista, joten näihin liittyviä kaavahankkeita ei ole käynnissä. Kainuun maakuntakaava 2020 on hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 7.5.2007. Valtioneuvosto on vahvistanut kaavan 29.4.2009. Kainuun maakuntakaavan tarkistamistyö on paraikaa käynnissä, mutta tällä ei ole tekemistä Majasaaren YVA-hankkeen kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei ole sovitettu yhteen muissa laeissa edellytettujen menettelyjen kanssa,

Ehdotus vaikutusalueen rajaamiseksi

Vaikutusalueen tai tarkastelualueen rajaaminen riippuu vaikutuksen ominaispiirteistä ja se on esitetty kunkin vaikutustyyppin yhteydessä. Vesistövaikutusten osalta arviointiohjelmassa todetaan, että vesistökuormituksen vaikutuksia vedenlaatuun arvioidaan hankealueen alapuolisissa vesistöissä Niittyjoelta Kyliäiseen ja Kivijärveen saakka. Meluvaikutusten tarkastelualueen esitetään ulottuvan noin 500 metrin etäisyydelle.

Ilmanlaatuvaikutukset arvioidaan vaarallisen jätteen loppusijoitusalueen ja käsittelykentän (VE1) osalta sillä etäisyydellä, mille muilta vastaavilta alueilta saatavat kokemukseräiset tiedot osoittavat vaikutusten likimain ylettävän. Vaikutuksia ilmanlaatuun arvioidaan noin 1 kilometrin etäisyydellä. Jätteenpolton osalta tehdään päästöjen leviämismallinnus, jolloin vaikutuksia tarkastellaan laajemmalla alueella.

Arviointiohjelmassa mainitaan, että liikennevaikutukset arvioidaan toimintaan liittyvien liikennereittien alueilla tieliikenteen osalta. Arviointiohjelmassa on myös kuvattu maisemavaikutusten, sosiaalisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten rajamista.

Arvioitavat ympäristövaikutukset ja arviointimenetelmät

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioidaan hankkeen vaikutukset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) ja asetuksen (277/2017) edellyttämässä laajuudessa. YVA-lain 2 §:n mukaan ympäristövaikutuksella tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia.

Arviointiohjelmassa todetaan, että vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan muutoksen suuruudella ja vastaanottavan ympäristön herkkyyden perusteella. Vaikutusten merkittävyys määritetään ristiintaulukoimalla vaikutuksen suuruus ja vaikutuskohteen herkkyys.

Arvioinnissa kuvataan toimintojen vaikutukset ja niiden tuomat muutokset sijoituspaikan olosuhteisiin ja sen läheisyydessä harjoitettavien nykyisten toimintojen vaikutuksiin. Jätekeskuksen laajentamisen teknistä suunnittelua tehdään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn aikana, ja näin saatava tieto huomioidaan arvioinnissa. Vastaavasti arviointi voi tuottaa selvitettäviä kysymyksiä ja suunniteltavia ratkaisuja esimerkiksi haitallisten ympäristövaikutusten vähentämistoimiin. Vaikutuksia tullaan arviointiselostuksessa kuvaamaan ja vertailemaan tekstein, teemakartoin, grafiikkana, valokuvin ja sekä laskelmin.

Arvioinnissa keskitytään tarkastelemaan hankkeen kannalta keskeisimmiksi tunnistettuja vaikutuksia, jotka ovat tässä hankkeessa suunnittelutietojen perusteella arvioituna vaihtoehdossa VE1 vaikutukset maisemaan ja pintavesiin sekä vaihtoehdossa VE2 vaikutukset ilmanlaatuun. Lisäksi tarkastellaan onnettomuus- ja poikkeustilanteiden vaikutuksia.

Arviointiohjelmassa todetaan, että ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia selvitetään asiantuntija-arvioinnin lisäksi yleisötilaisuuksissa. Aukkaiden ja toimijoiden havaintoja alueen virkistyskäytöstä ja muista arvioinnin kannalta keskeisistä nykytilaa kuvaavista asioista kerätään myös hankkeesta julkaistun digialustan kautta.

ARVIONTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus ovat olleet nähtävillä mielipiteiden ja lausuntojen esittämistä varten 18.3.2019 - 17.4.2019 Kainuun ELY-keskuksessa ja Kajaanin kaupungintalolla sekä ympäristöhallinnon YVA-hankkeita koskevilla internetsivuilla.

Arviointiohjelman nähtävillä olosta on julkaistu kuulutus Kainuun Sanomat –sanomalehdessä ja Koti-Kajaani -paikallislehdessä 16.3.2019 ja internetissä Kainuun ELY-keskuksen sivuilla. Arviointiohjelmasta on pyydetty toimittamaan lausunnot ja mielipiteet Kainuun ELY-keskukseen 17.4.2019 mennessä.

Lausunnot arviointiohjelmasta pyydettiin seuraavilta: Kainuun Etu Oy, Kainuun kalatalouskeskus, Kainuun liitto, Kainuun pelastuslaitos, Kainuun sote -kuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto, Kainuun Yrittäjät ry, Kajaanin kaupunki, Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Kajaanin Romu Oy, Lapin ELY-keskus /kalatalousviranomainen, Luonnonvarakeskus, Mainuan Kylän Edistäminen ry, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus /liikennevastuualue, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ympäristöluvat –vastuualue, Puolustusvoimat, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry, Suomen ympäristökeskus ja Vuottolahden kalaveden osakaskunta.

Hanketta ja arviointiohjelmaa esiteltiin ohjausryhmän kokouksessa 2.4.2019. Ohjausryhmään kuuluvat hankevastaavan, yhteysviranomaisen ja YVA-konsultin lisäksi Kainuun liitto, Kaiku ympäristö Oy, Kajaanin kaupungin kaavoittaja ja ympäristönsuojeluviranomainen, Kajaanin Romu Oy, Kainuun Yrittäjät ry, Kainuun Sote:n ympäristöterveydenhuolto, Mainuan Kylän Edistäminen ry ja Vuottolahden kalaveden osakaskunta.

Hankkeen arviointiohjelman kuulemisen ja hankesuunnitelmien esittelyn yleisötilaisuus pidettiin Kajaanissa Kaukametsän opiston auditoriossa 2.4.2019. Tilaisuuteen osallistui neljä kansalaista hankevastaavan, viranomaisen ja konsultin lisäksi.

YHTEENVETO ANNETUISTA LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Yhteysviranomaiselle on toimitettu arviointiohjelmasta seitsemän lausuntoa ja kaksi mielipidettä yksityishenkilöiltä. Mielipiteet on annettu yhteensä viiden eri ihmisen nimissä. Seuraavana on yhteenveto annetuista lausunnoista ja jätetyistä mielipiteistä sekä niissä esitetyistä haitallisten vaikutusten lieventämisehdotuksista. Lausunnot ja mielipiteet on toimitettu kokonaisuudessaan hankkeesta vastaavan käyttöön informaation ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi sitä mukaan kuin niitä on vastaanotettu ELY-keskuksessa.

Lausuntopyyynnön vastaanottaneista Puolustusvoimat ilmoitti, ettei sillä ole huomauttamista arviointiojelmaan. Luonnonvarakeskus ilmoitti, ettei anna hankkeesta lausuntoa.

Hankevaihtoehdot

Arviointiohjelmassa todetaan, että arvioitavista toteutusvaihtoehdoista voidaan toteuttaa joko molemmat tai pelkästään VE1 tai VE2.

Kajaanin kaupungin ympäristöteknisen lautakunnan lupajaosto toteaa lausunnossaan, että arviointiohjelmassa esitellään nollavaihtoehto ja kaksi toteuttamisvaihtoehtoa, joista toinen on vaarallisten jätteiden loppusijoitus ja toinen jätteenpolttolaitos joko jätekeskuksen tai Kajaanin Romu Oy:n alueella. Ohjelmassa mainitaan kuitenkin, että jätteenpolttolaitoksen tuhkat sijoitetaan molempien vaihtoehtojen toteutuessa vaarallisten jätteiden loppusijoitusalueelle. Molempien vaihtoehtojen VE1 ja VE2 toteutuessa arviointiselostuksessa tulee tarkastella myös näiden vaihtoehtojen yhteisvaikutuksia.

Kainuun liiton lausunnossa todetaan, että YVA-menettelyn yhtenä tarkoituksena on vertailla hankkeen toteuttamisen ja toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutuksia ja niiden eroja. YVA-ohjelmassa on todettu, että arvioitavista vaihtoehtoista voidaan toteuttaa joko molemmat tai pelkästään VE1 tai VE2. Sen vuoksi Kainuun liitto ehdottaa, että YVA-selostuksen vaihtoehtojen vertailussa huomioidaan riittäväällä tarkkuudella tilanne, jossa molemmat esitetyt vaihtoehdot VE1 ja VE2 toteutuvat.

Kajaanin Romu Oy esittää lausunnossaan polttokapasiteetin kaksinkertaistamista, koska VE 2:ssa esitetty jätemäärä 13 000 tonnia on liian alhainen, kun otetaan huomioon heidän yhtiön prosessissa syntyvän polttoon tarkoitetun jätteen määrä. Polttokapasiteetin lisääminen saa tukea Kajaanin kaupungin ympäristöteknisen lautakunnan lupajaoston lausunnosta, jossa korostetaan, että yhteisvaikutuksissa tulee erityisesti ottaa huomioon Kajaanin Romu Oy:n ja nykyisen jätekeskuksen toiminta.

Mielipiteessä 1 tuodaan esille, että Kuopiossa ja Oulussa on voimassa olevat luvat vaarallisten aineiden käsittelyyn ja varastointiin. Vähenevien väestöpohjien kuntiin uuden vaarallisten aineiden käsittely- ja loppusijoituspaikan rakentaminen on yli-imitoitettu toimenpide. Kokonaistaloudellisesti edullisemmin ja turvallisemmin vaarallisten aineiden käsittely voidaan hoitaa lähialueilla sijaitsevilla käsittelylaitoksissa ja siksi esitetyistä vaihtoehtoista tulisi valita vaihtoehto VE0. Mielipiteessä 2 esitetään myös, ettei laajennushanketta toteuteta.

Suunniteltu toimintamalli

Mielipiteessä 1 otetaan kantaa esillä olevaan laitospäätökseen. Mielipiteen 1 mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee selvittää miltä alueelta vaaralliset aineet kuljetetaan Majasaareen käsiteltäviksi ja loppusijoitettavaksi. Ohjelmassa esitetään, että Kainuun jätehuollon kuntayhtymä (Ekokymppi) hankkii toimintaa varten tarvittavat luvat ja luovuttaa alueen yksityisen yrityksen hallintaan, joka puolestaan vastaa vaarallisten aineiden kuljetuksesta, varastoinnista, käsittelystä ja loppusijoituksesta. Mielipiteessä 1 todetaan, että organisaationa toimintamallilla on selvä analogia sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän toimintaan. Terveystieteiden toimintamallista on huonot kokemukset ja siellä sentään palvelun tarjoajat on kilpailutettu. Vaikka markkinavetoinen palvelujen tarjonta toimitusvirheen vaarallisten aineiden käsittelyssä, on erittäin epätodennäköistä, että yksityinen yritys olisi halukas ja kykenevä vastaamaan vaarallisten aineiden loppusijoituksesta hamaan

maailman loppuun saakka. Suurempi todennäköisyys on, että palvelua tarjonnut yritys myydään tai se ajautuu selvitystilaan ja lopullisen vastuun vaarallisten aineiden loppusijoituksesta joutuvat kantamaan alueen veronmaksajat (vrt. tapaus Talvivaara).

Ympäristöteknisen lautakunnan lupajaosto tuo esille lausunnossaan, että hankkeen tulee arviointiohjelman mukaan toteuttamaan yhtiö, jossa on mukana jätealan yrityksiä mm. Pohjois-Pohjanmaalta ja Satakunnasta. Arviointiohjelman mukaan mahdollisimman suuri osa jätteistä pyritään saamaan hyötykäyttöön. Arviointiselostuksessa tulee selvittää tarkemmin, mistä alueelle tulevat jätteet ovat peräisin ja mikä on jätteiden varastointitarve ennen niiden käsittelyä, hyödyntämistä tai loppusijoitusta.

Vaikutukset maankäyttöön

Kainuun liitto toteaa lausuntonaan, että YVA-ohjelmassa on esitetty kattavasti nykytilan kuvaus ja tunnistettu ne ympäristövaikutukset, joihin arviointityössä keskitytään. YVA-ohjelmassa on huomioitu Maakuntakaava 2020 ja siinä annettu jätteenkäsittelyaluetta koskeva ej-merkintä ja suunnittelumääräys.

Kainuun liitto toteaa, että kokonaismaakuntakaavan tarkistaminen on käynnissä ja maakuntakaava 2030 kaavaluonnos on ollut nähtävillä 27.6. – 31.8.2018. Maakuntakaava 2030 luonnoksessa ei ole esitetty muutoksia jätteenkäsittelyaluetta koskevaan suunnittelumääräykseen. Myös aluetta koskeva MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus säilyy.

Jätevedet

Ympäristöteknisen lautakunnan lupajaosto, Mainuan Kylän Edistäminen ry ja Vuottolahden kalastuskunta sekä mielipide 1 kiinnittävät huomiota vaarallisten jätteiden loppusijoitusalueen jätevesien käsittelyyn. Lupajaoston mielestä jätevesien käsittelyn arviointia tulee tarkentaa. Lupajaoston ja mielipiteen 1 mukaan jätevesien käsittelymenetelmän puhdistusteho ja jätevesien vaikutukset tulisi arvioida hankealueen alapuolisissa vesistöissä aina Mainuanjärveen saakka. Arvioinnissa tulee erityisesti huomioida mahdollisista poikkeus- ja onnettomuustilanteista aiheutuvat seuraukset, koska kyseessä on vaarallisten jätteiden loppusijoitus ja riskit kohdistuvat erityisesti pintavesiin ja alapuoliseen vesistöalueeseen. Mielipiteessä 1 esitetään, että tarkkailun piiriin tulee sisällyttää myös raskasmetallit.

Mainuan Kylän Edistäminen ry:n ja Vuottolahden kalastuskunnan lausunnossa suositellaan vesien johtamista Kajaanin veden puhdistamolle siirtoviemärin kautta. Mielipiteessä 1 todetaan, että riippumatta siitä toteutetaanko Majasaaren laajennussuunnitelma, vaarallisten jätteiden varastoinnin, käsittelyn ja loppusijoituksen yhteydessä syntyviä jätevesiä varten tulee rakentaa alueelle oma toimiva jätevesien puhdistuslaitos, mikäli vesiä ei voida johtaa suoraan Kajaanin kaupungin jä-

tevesipuhdistamoon. Jätekeskuksen käytössä oleva nykyinen puhdistamo soveltuu huonosti alueelta tulevien jätevesien puhdistukseen. Mahdollinen uusi puhdistuslaitos tulee rakentaa ennen uusien tuotantokenttien valmistumista, jotta rakentamisaikaiset vedetkin voidaan puhdistaa ennen niiden johtamista alapuoliseen vesistöön. Arviointiohjelmassa esitetty vaihtoehto jätevesien imeyttämiseksi maastoon tulee ehdottomasti hylätä.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Kyläyhdistys ja kalastuskunta tuovat esille alapuolisissa vesissä havaitun ahven-ten elohopeapitoisuuksien nousun ja siihen liittyvän huolen. Lupajaoston lausunnon mukaan vaikutukset virkistyskäyttöön, kalastoon ja kalastukseen tulee myös arvioida.

Mielipiteessä 1 mainitaan, että kaatopaikan jätevesien vaikutusta Kylkiäisen, Kivijärven ja Mainuanjärven veden laatuun tutkitaan vuosittain, mutta kalastoa on tutkittu viimeksi vuonna 2007. Pitkään jatkuneen jätevesijuoksutuksen ja ilmansaastutuksen vaikutukset ovat saaneet kalastajat epäilemään kalan laatua elintarvikkeena ja useat heistä ovat luopuneet alueen kalarikkaimman järven – Kivijärven – käytöstä vapaa-ajan kalastukseen.

Vaikutukset pohjaveteen

Ympäristöteknisen lautakunnan lupajaoston lausunnossa mainitaan, että pohjaveden pinnat vaihtelevat jätekeskuksen alueella ja loppusijoitus III alueella pohjavesi on ollut 0,3 - 4,2 metrin syvyydellä maanpinnasta. Pohjavedenpinnan läheisyys edellyttää loppusijoitusalueiden ja käsittely- ja varastointikenttien rakenteilta erityistä tiivyyttä ja mahdollisesti paksumpia suojarakenteita.

Mielipiteessä 1 tuodaan esille, että kalliopohja rakennettavien vaarallisten aineiden käsittelykenttien alla on ruhjeista ja paineisen veden purkautumiskohta on suhteellisen kaukana suunnitellusta laajennusalueesta. Mielipiteessä tuodaan esille, että tasoituksessa ja täytössä on suunniteltu käytettäväksi tuhkaa, joka joutuessaan pohjaveden kanssa kosketukseen muuttaa veden pH-tilannetta ja alusta-aineiden liukoisuutta ennakoiduttomasti. Lisäksi tiedetään kokemuksesta, että alueelta tulevien suotonesteiden ennustettavuus on huono.

Mielipiteessä 2 todetaan, että jätekeskus sijaitsee noin 4 kilometrin etäisyydellä lähimmistä taloista. Alueelle ei ole rakennettu puhtaan veden vesijohtoverkostoa, joten vaarallisen jätteen käsittely voi pilata alueen vakituisten asukkaiden juomaveden. Alueella on neljä ympärivuotisessa käytössä olevaa taloa, joissa jokaisessa on oma kaivo. Niistä yksi on noin 60 metriä syvä porakaivo ja muut 4-6 metrin syvyyisiä ns. rengaskaivoja. Lisäksi Nuottijärven ympäristössä on viisi lähinnä kessäaikaan käytössä olevaa järvenrantamökkiä.

Liikenne

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus vastaa valtiolle kuuluvista liikenneasioista Kainuussa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikennevastuualue pitää lausunnossaan arviointiohjelman riittävänä liikennevaikutusten arvioinnin osalta. Kainuun liiton lausunnossa todetaan, että liikenneturvallisuuden varmistaminen on huomiotava hankkeen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Mielipiteessä 2 ollaan huolissaan liikennemäärän kasvusta. Mielipiteessä todetaan, että jo nykyiselle liikennemäärälle tie on vaarallisen kapea, mikä rajoittaa asukkaiden ulkoilumahdollisuuksia ja kaupungin yleisen virkistysalueen (Arppen muistometsä) ja ulkoilureitin (Kieronmäen latu) sekä yksityisen mökkitien käyttöä. Kahden rekan kohdatessa varsinkin talvella jalankulkijat joutuvat hengenvaaralliseen tilanteeseen valaisemattomalla ja kapealla tiellä, jossa nopeusrajoitus on 80 km/t. Mielipiteessä esitetään haittojen lieventämiskeinona, että mikäli jätteenkäsittelyn laajentaminen alueella on välttämätöntä, tulee tarkasteluun ottaa myös uusi tielinjaus, joka ohittaa asuintalot nykyistä kauempaa.

Mielipiteessä 1 todetaan, että välillisten ympäristövaikutusten vuoksi ilmasto-, melu- ja liikennevaikutukset tulee arvioida koko liikennereitin alueelle.

Vaikutukset ilmaan

Ympäristöteknisen lautakunnan lupajaoston lausunnossa mainitaan, että vaikutukset ilmanlaatuun on suunniteltu arvioitavan noin yhden kilometrin etäisyydellä. Nykyisen jätteenkäsittelytoiminnan hajut ovat olleet aika ajoin havaittavissa Kieronmäen hiihtoladulla noin parin kilometrin etäisyydellä jätekeskuksesta. Ilmapäästöjen osalta selvitysalue tulee rajata riittävän laajaksi, jotta päästöjen vaikutusalue pystytään rajaamaan. Selvitysalueen rajauksessa tulee huomioida myös virkistyskäyttö. Mielipiteessä 1 esitetään, että hajuhaittojen vuoksi ilmanlaatu tulee arvioida parin kilometrin etäisyydeltä, ja että ilmastovaikutusten arviointia varten tulee tehdä hiilidioksidin ja metaanin arviointisuunnitelma.

Mielipiteessä 2 todetaan, että mikäli hanke toteutetaan etenkin VE 2:n mukaisena aiheutuu huolta hengitysilman laadusta: tuulten mukana leviävistä savukaasuista, pölystä ja hienojakoisista materiaaleista, joista tuhka voi levitä laajalle. Mitä todennäköisimmin pöly ja tuhka pilaavat hengitysilmaa myös talojen ohi ajavan liikenteen takia. Mielipiteessä 2 mainitaan, että alueen asukkaat joutuvat jatkuvasti keräämään jätteiden kuljetuksista leviäviä roskia pihateiden ja tonttien reunoilta ja toimittamaan ne omin kustannuksin jätteenä edelleen, mutta pölyä ja tuhkaa asukkaat ei voi kerätä ympäristöstä pois, vaan hengittävät sitä terveyden vaarantaen.

Meluvaikutukset

Melu ei noussut esille kuin ainoastaan mielipiteessä 1, jonka mukaan meluhaittaa tulee arvioida eri lähteiden yhteisvaikutuksena kahden kilometrin etäisyydellä. Mielipiteessä 1 tuodaan esille, että Majasaaren jätekeskuksen läheisyydessä on eläinten kuvauspaikka, jossa harjoitetaan luontokuvausta metsätalouden ohella. Luontomatkailun harjoittaminen asettaa erityisvaatimuksia melu-, pöly- ja hajuhaittojen suhteen.

Roskaantuminen

Mielipiteessä 2 kuvataan roskaantumisen aiheuttamaa huolta ja vaivaa. Mielipiteessä todetaan, että roskat ovat levinneet kuljetuksista laajasti teiden varsille kaatopaikan nykyisenkin toiminnan aikana. Alueen asukkaat joutuvat jatkuvasti keräämään roskia pihateiden ja tonttien reunoilta ja toimittamaan ne omin kustannuksin jätteenä edelleen.

Hankkeen vaikutukset virkistyskäyttöön

Mielipiteessä 1 tuodaan esille, että hanke heikentää viihtyvyyttä ja kaventaa mahdollisuuksia luonnonmarjojen poimintaan ja alueen muutoin laadukkaiden virkistytymismahdollisuuksien (ulkoilureitit, latuverkosto) hyödyntämiseen.

Mielipiteessä 2 todetaan liikennemäärän kasvun aiheuttavan huolta. Jo nykyisellä liikennemäärällä tie on vaarallisen kapea, mikä rajoittaa asukkaiden ulkoilumahdollisuuksia ja kaupungin yleisen virkistysalueen (Arppen muistometsä) ja ulkoilureitin (Kieronmäen latu) sekä yksityisen mökkitien käyttöä.

Ympäristötekniikan lautakunnan lupajaoston lausunnossa mainitaan, että nykyisen jätteenkäsittelytoiminnan hajut ovat olleet aika ajoin havaittavissa Kieronmäen hiihtoladulla noin parin kilometrin etäisyydellä jätekeskuksesta.

Vaikutukset viihtyvyyteen ja kiinteistöjen arvoon

Yleisinä kommentteina mielipiteessä 1 ja 2 tuodaan esille kiinteistöjen arvon aleneminen jätekeskuksen aiheuttamien ympäristö- ja terveyshaittojen ja myös alueen imagon heikkenemisen vuoksi. Mielipiteessä 2 todetaan uhkakuvana olevan, että jätteenkäsittelystä aiheutuvien terveyshaittojen lisääntyessä asukkaat joutuvat muuttamaan pois. Tontteja ja asuinrakennuksia on lähes mahdotonta myydä eli asukkaiden taloudellinen tilanne romahtaa asuntojen jäädessä tyhjilleen.

Mielipiteessä 1 mainitaan, että jätekeskuksen ja kaikkien muiden alueelle sijoitettujen saastuttavien, likaavien ja melua tuottavien häiriötekijöiden yhteisvaikutuksesta asumismukavuus Mainuan kylällä on heikentynyt. Mielipiteessä tuodaan

esille, että kaatopaikan sijainti on vahva imagohaitta Mainuan kylälle asuinpaikana ja imagohaittaa tulee voimakkaasti lisäämään tieto vaarallisten aineiden käsittelystä ja loppusijoituksesta Majasaaren jätteenkäsittelyasemalle. Kysynnän heikkeneminen puolestaan laskee rakennusmaan hintaa Mainuan kylällä ja erityisesti ydinalueella järven ympäristössä.

Terveysturvaviranomainen tuo lausunnossaan esille etäisyyden häiriintyviin kohteisiin. Terveysturvaviranomainen toteaa lausunnossaan yleisesti, että Majasaaren jätekeskuksen kohdalla uusien toimintojen lisäämistä alueelle puoltaa se, että etäisyys lähimpiin asuin- ja lomarakennuksiin on suuri; lähin häiriintyvä kohde on noin 1,7 kilometrin päässä ja suuremmat väestökeskittymät ovat jätekeskuksen pohjoispuolella yli 4 kilometrin etäisyydellä.

Hankkeen yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Mielipiteessä 1 todetaan, että Kajaanin kaupunki on vuosikymmenet ohjannut kaikki saastuttavat, likaavat tai haittaa aiheuttavat toiminnot omistamansa metsäalueen eteläosaan. Alueelle on toistaiseksi sijoitettu ampumarata, puolustusvoimien harjoitusalue, ajoharjoittelurata, karting-rata, moottorikelkkojen harjoittelu- ja kilparata, kahdeksan kunnan keskitetty jätteenkäsittely- ja loppusijoituspaikka sekä Kajaanin Romu Oy:n omistama murskaamo. Viimeistään nyt uutta vaarallisten aineiden käsittely- ja loppusijoituspaikkaa suunniteltaessa on perusteltua huomioida hankkeiden yhteisvaikutus. Tätä voimassa olevan YVA-lain velvoitusta ei ole huomioitu tehdyssä Majasaaren arviointiohjelmassa.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa kaikkien ympäristöä kuormittavien toimintojen yhteisvaikutusten arviointi ei ole helppoa. Esimerkiksi puolustusvoimilla ei ole ympäristösuunnitelmaa, eikä ympäristölupaa, vaikka toiminta harjoitusalueilla on pitkäkestoista, laajamittaista ja luontoa erityisesti kuormittavaa. Alueella liikutaan maastoajoneuvoilla tiealueiden ulkopuolella ja kaikkina vuodenaikoina, maastossa suoritetaan räjäytyksiä, jotka levittävät raskasmetalleja ilmaan, veteen ja maahan, ampumaradoilla käytetään edelleen paljon lyijyä, joka jää pysyvästi maastoon ja kaikesta toiminnasta aiheutuu poikkeuksellisen paljon melusaastetta ja liikennehaittoja. Sama koskee Kajaanin Romu Oy:n aiheuttamia melu-, pöly- ja vesistö päästöjä sekä kuljetuksista aiheutuvaa merkittävää kuormitusta. Edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutus tulee arvioida Majasaaren jätekeskuksen laajennuksen suunnittelussa.

Ympäristöteknisen lautakunnan lupajaoston lausunnossa mainitaan, että arvioinnissa tulee ottaa huomioon hankkeen vaikutukset alueen maankäyttöön ja liikennöintiin ohjelmassa esitetyn mukaisesti. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että Kainuun Prikaatin ampuma- ja harjoitusalue on noin kilometrin etäisyydellä jätekeskuksesta, ja harjoitusalueen lähialueilla liikkuu usein varusmiehiä ja armeijan kalustoa. Selostuksessa tulee lisäksi arvioida alueen muiden toimijoiden ja hankkeiden kanssa syntyvät ympäristövaikutukset ja yhteisvaikutukset, erityisesti tulee ottaa huomioon Kajaanin Romu Oy:n ja nykyisen jätekeskuksen toiminta.

Häiriö- ja onnettomuustilanteet

Terveydensuojeluviranomainen tuo lausunnossaan esille, että hankekuvauksen pohjalta arvioituna suurimpana vaaratekijänä voidaan pitää häiriö- ja onnettomuustilanteita, joista syntyvät päästöt kohdistuisivat ilmaan ja pintavesiin. Arviointiselostuksessa tulee selvittää poikkeus- ja häiriötilanteiden mahdollisuus ja niiden torjuntatoimet.

Ympäristötekniikan lautakunnan lupajaosto toteaa lausunnossaan, että arvioinnissa tulee erityisesti huomioida mahdollisista poikkeus- ja onnettomuustilanteista aiheutuvat seuraukset, koska kyseessä on vaarallisten jätteiden loppusijoitus ja riskit kohdistuvat erityisesti pintavesiin ja alapuoliseen vesistöalueeseen.

Muita huomioita lausunnoissa

Ympäristötekniikan lautakunnan lupajaoston lausunnossa mainitaan, että hankkeen ilmastovaikutuksista arviointiohjelmassa ei ole mainintaa kuin otsikkotasolla. Ilmastovaikutuksia kuitenkin syntyy sekä rakentamisen että varsinaisen toiminnan aikana mm. liikenteestä, loppusijoituksesta ja polttolaitoksen toiminnasta.

Lupajaosto toteaa, että hankkeesta tiedottaminen tehdään ympäristöhallinnon internet-sivuston kautta. Lisäksi hankkeessa on käytössä digitaalinen YVA- alusta, jonka tarkoituksena on jakaa informaatiota hankkeesta sekä lisätä vuorovaikutusta. Majasaaren jätekeskuksen toiminta ja erityisesti vaikutukset alapuoliseen vesistöön ovat vuosien varrella kiinnostaneet ja huolestuttaneetkin alapuolisen vesistön virkistyskäyttäjiä ja alueen asukkaita. Internet ei vielä tavoita kaikkia osallisia, ja jatkossa tiedottamisessa tulisi varmistaa, että vaikutusalueen asukkaita ja yhdistyksiä on tiedotettu riittävästi hankkeesta.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yleistä

Arviointiohjelman sisältö on laadittu YVA-asetuksen 3 §:n edellyttämällä tavalla. Arviointiohjelma muodostaa hyvän lähtökohdan ympäristöarvioinnin seuraavan vaiheen työlle. Arviointiin on syytä sisällyttää eräitä täydennyksiä ja tarkennuksia ympäristön kannalta kestävän jätteiden käsittelylaitoksen suunnittelun ja arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella. Täydennys- ja tarkennustarpeet mainitaan seuraavana.

Hankekuvaus

Hanke, sen lähtökohdat, tarkoitus ja toiminnallinen yleiskuvaus on esitetty arviointiohjelmassa selkeästi ja riittävän laajasti.

Vaihtoehtojen käsittely ja vertailu

YVA-menettelyssä esitetään tarkasteltavaksi kahta laajennuksen toteutusvaihtoehtoa, jotka voivat toteutua yhdessä tai erikseen. Lisäksi 0-vaihtoehtona on laajennuksen toteuttamatta jättäminen, jolloin jätekeskuksen nykyinen toiminta ja jätteen käsittely kuitenkin jatkuisi. Vaihtoehdot ovat hyvin suunniteltuja ja ne perustuvat jätteiden käsittelytarpeisiin

Vaihtoehdon VE 1 kuvausta tulee tarkentaa jätteiden määrän kasvun osalta. Arviointiohjelmassa sivulla 6 mainitaan, että vastaanotettavien jätteiden määrä kasvaa noin 40 000 t/a. Toisessa kohdassa arviointiohjelmaa, taulukossa 4-2 mainitaan, että vastaanotettavien jätteiden määrä on noin 40 000 t/a. Tässä voisi selventää, että minkä verran vaarallisten jätteiden määrä kasvaa nykyisestä tilanteesta, ts. mikä osuus 40 000 tonnista vuodessa on vaarallisten jätteiden määrän lisäystä.

Toteutusvaihtoehtoihin on syytä harkita lisättäväksi sellainen jätteenpolttolaitosvaihtoehto, jossa poltettavan jätteen määrä olisi vähintään kaksinkertainen esillä olevaan määrän 13 000 t/v nähden. Laajemmasta jätteiden polton toteutusvaihtoehdosta keskusteltiin ohjausryhmän kokouksessa 2.4.2019 ja sitä esitti myös Kaajaani Romu Oy antamassaan lausunnossa. Isompi polttokapasiteetti vastaisi paremmin paikallisesti muodostuvaa jätemäärää.

Vaarallisten jätteiden käsittelykentän ja loppusijoitusalueen rakenteet on arviointiohjelmassa hyvin kuvattu. Myös vastaanotettavien jätteiden määrät ja käsittelytoiminnot ovat selkeästi ja riittävän tarkasti esitettyjä. Kun toteutusvaihtoehtojen kuvaus on näin tarkka, voidaan ympäristövaikutukset ilman merkittäviä epävarmuustekijöitä arvioida. Eri toteutusvaihtoehtojen yhteisvaikutukset tulee arvioida huolellisesti, kuten Kainuun liiton ja kaupungin ympäristöteknisen lautakunnan lupajaoston lausunnoissa tuodaan esille.

Suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Hankkeen alustava toteuttamisaikataulu on kuvattu selkeästi. YVA-menettely on tarkoitus saada päätökseen loppuvuodesta 2019. Laajennuksen rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2020 ja toiminta vuonna 2021.

Asiantuntemus ympäristöarviointiin

YVA-lain mukaan hankevastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman ja -selostuksen laadintaan. Yhteysviranomaisen arvioi arviointiohjelmaa tarkastaessaan asiantuntemuksen. Kainuun ELY-keskus katsoo, että arviointiohjelman laadinnassa YVA-työryhmällä on käytössään riittävä asiantuntemus.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankealueella on nykyisin jätteenkäsittelytoimintoja. Toteutusvaihtoehdot VE 1 ja VE 2a sijoittuvat kuntayhtymän jätekeskuksen alueelle. VE 2b sijoittuu Kajaanin Romu Oy:n jätteiden käsittelylaitokselle. Kummankin toimijan kiinteistön maapohjan omistaa Kajaanin kaupunki, joka on vuokrannut alueet toiminnanharjoittajille.

Suunnittelualueella ei ole asema- tai yleiskaavaa, eikä ole kaavallisia rajoituksia toimintojen laajentumiselle.

Jäte- ja kaatopaikkavesien vaikutukset

Jätevesien aiheuttamien ympäristövaikutusten on todettu olevan yksi hankkeen merkittävimmistä ympäristövaikutuksista. Siksi arviointiselostuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota näiden ympäristövaikutusten perusteelliseen tunnistamiseen ja selvittämiseen. Jätevesien keskeisimpien kuormittavien aineiden kuormitusmäärät ja niiden vaikutukset alapuolisessa vesistössä tulee esittää ympäristöarvioinnissa.

Jätekeskuksella on ollut pitkään vaikeuksia suoto- ja kaatopaikkavesien keräämisessä ja käsittelyssä. Ympäristöluvan edellyttämiin puhdistusvaatimuksiin ei ole kaikilta osin päästy. Käsittelylaitteistot ovat ajoittain olleet epäkunnossa. Jäte- ja kaatopaikkavesien käsittelyvaatimuksiin tullaan kiinnittämään edellä esitetyistä puutteista johtuen huomiota ympäristölupaharkinnassa. Näin ollen jäte- ja kaatopaikkavesien vaikutuksiin tulee perehtyä ympäristövaikutusten arvioinnissa erityisen tarkasti.

Hankevastaavalla on ollut aiemmin useita erilaisia jätteiden käsittelytekniikoiden kokeiluhankkeita, joissa kokeiltava tai testattava käsittelytekniikka ei ole osoittautunut toimivaksi tai käyttökelpoiseksi. Hankesuunnitelmissa esitettävän jäte- ja kaatopaikkavesien käsittelytekniikan tulee olla yleisesti hyväksyttyä ja käytössä olevaa vakiintunutta tekniikkaa, jotta ympäristövaikutukset voidaan arvioida ilman merkittäviä epävarmuustekijöitä. Näin lupaviranomainen saa luotettavaa tietoa mahdollisen tulevan ympäristölupahakemuksen käsittelyyn. Puhdistuslaitoksella tulee olla myös edellytykset toimia lupaehtojen mukaisesti.

Jäte- ja kaatopaikkavesien vaikutukset on arvioitava Mainuanjärveen asti, koska järvellä on runsaasti asutusta ja virkistyskäyttöä. Asiaa vaadittiin myös kahdessa lausunnossa ja yhdessä mielipiteessä.

Pohjavedet

Pohjavesiolosuhteet on kuvattava arviointiselostuksessa tarkemmin kuin arviointiohjelmassa. Alueen kallioperäruuhjevyöhykkeet on otettava huomioon. Ympäristöarvioinnissa on syytä tuoda esille GTK:n vuosina 2013-2014 tekemät tutkimukset. Tuolloin GTK tutki aluetta geofysikaalisin ja kemiallisin keinot.

Pohjaveden tarkkailupisteiden kuvaukseen tulee lisätä jätekeskuksen loppusijoitusalueen E eteläpuolelle asennettu uusi pohjaveden tarkkailuputki. Putken asentaminen on todettu ympäristöluvan 6.11.2018 pidetyn tarkastuksen tarkastuskertomuksessa. Tarkkailuputken koordinaatit on määritelty 22.5.2017 pidetyn tarkastuksen tarkastuskertomuksessa (koordinaatit E: 530438, N: 7114220, ETRS-TM35FIN -järjestelmä).

Liikennevaikutukset

Liikenteen haitallisten vaikutusten mahdollisesti edellyttämiä lieventämistoimia mukaan lukien liikenneturvallisuuden parannusehdotuksia on tarpeellista pohtia osana ympäristövaikutusten arviointia. Liikenteen vaikutusten arviointi on tuotu erityisesti esille mielipiteessä 2.

Roskaantumisen

Majasaaren jätekeskuksen alueella on havaittu roskaantumista laitoksen ympäristöluvan liittyvässä valvonnassa. Jätteiden käsittelystä peräisin olevia roskia on kulkeutunut varsinaisten käsittelypaikkojen ulkopuolelle. Mielipiteessä 2 tuodaan myös esille roskaantuminen jätekeskukseen johtavalla tiellä. Ympäristöarvioinnissa on syytä ottaa huomioon roskaantumisen vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Myös roskaantumisen vähentämiskeinoja on syytä miettiä.

Riskit ja haitallisten vaikutusten vähentämiskeinot

Ohjelman mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tunnistetaan hankkeeseen liittyvät ympäristö- ja turvallisuusriskit ja mahdolliset häiriötapaukset. Riskinhallinta- ja haitanlieventämiskeinot tulee esittää arviointiselostuksessa, keskittyen mahdollisimman konkreettisiin ja toteutettavissa oleviin keinoihin.

Seuranta

Ohjelmassa on tuotu esiin hankkeen vaikutusten seurantatarve, josta arviointiselostukseen tehdään ehdotus ympäristövaikutuksiin liittyvistä seurantajärjestelyistä. Arviointiohjelmassa esitetään, että yleisellä tasolla tarkkailu jaetaan käyttö-tarkkailuun, päästötarkkailuun ja vaikutusten tarkkailuun.

Yhteysviranomaisen lausunnon yhteenveto ja johtopäätökset

Arviointiohjelma täyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 3 §:n sisältövaatimukset, kun edellä lausunnossa esitetyt tarkennukset ja lisäykset otetaan huomioon.

Kainuun ELY-keskus pitää tärkeimpinä teemoina tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa etenkin pintavesiin kohdistuvien vaikutusten monipuolista arviointia. Myös kaatopaikka- ja jätevesien käsittelymenetelmät on syytä kuvata riittävän yksityiskohtaisesti. Toteutusvaihtoehtoihin on syytä harkita lisättäväksi jätteiden polttolaitosvaihtoehtoa, jossa polttoon menevien jätteiden määrä olisi suurempi, vähintäänkin kaksinkertainen. Tällöin poltettavien jätteiden määrä vastaisi paremmin alueella muodostuvaa jätemäärää ja sen käsittelykapasiteetin vajetta. Arviointiohjelman täydennystarpeet on kokonaisuudessaan tuotu edellä esille.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 19 §:n perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Arviointiselostus toimitetaan yhteysviranomaiselle.

Yhteysviranomainen on tässä lausunnossa edellyttänyt tarkennettavaksi eräitä arviointiohjelmassa laadittavaksi esitettyjä selvityksiä tai täydentämään jo aiemmin tehtyjä selvityksiä. Arviointiselostuksessa on kuvattava, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Kainuun ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon hankkeesta vastaavalle. Lausunnot ja mielipiteet säilytetään ja arkistoidaan Kainuun ELY-keskuksessa.

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille sekä asianomaisille viranomaisille. Useimpien henkilöiden esittämässä mielipiteissä lausunto lähetetään ensimmäiselle allekirjoittaneelle tai sille, joka on toimittanut lausunnon ELY-keskuksen. Lausunto on nähtävillä Suomen ympäristökeskuksen internetpalvelussa hankkeen YVA-verkkosivuilla osoitteessa <https://www.ymparisto.fi/majasaariYVA> ja vähintään kuukauden ajan Kainuun ELY-keskuksessa.

SUORITEMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMISEN PERUSTEET

10 työpäivää, 4 000 euroa.

Yhteysviranomaisen lausunnon maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksen (1372/2018) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2019 mukaisesti. YVA-laissa tarkoitetun lausunnon hinta arviointiohjelmasta on suppeassa hankkeessa (5–10 henkilötyöpäivää) 4 000 euroa.

Laskun lähettäminen

Lasku lähetetään Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua Kainuun ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

Osoite: Kainuun ELY-keskus, PL 115, 87101 Kajaani

Käyntiosoite: Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

Puhelinvaihe: 029 502 3500

Aukioloaika: klo 8.00-16.15

Sähköposti: kirjaamo.kainuu@ely-keskus.fi.

LAUSUNNON HYVÄKSYMINEN

Lausunnon on valmistellut ympäristöasiantuntija Tatu Turunen (puh. 0295 023 892), joka antaa asiasta lisätietoja. Lausunnon laatimiseen ovat lisäksi osallistuneet alueidenkäyttöasiantuntija Liisa Korhonen, vesistöasiantuntija Kimmo Virtanen, ympäristöasiantuntija Elli Moilanen ja yksikön päällikkö Sari Myllyoja.

Tämän lausunnon on ratkaissut ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen johtaja Kari Pehkonen. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan lopussa.

LIITE

Liite 1, Luettelo lausunnon tai mielipiteen lähettäneistä

Liite 2, Annetut lausunnot ja mielipiteet ilman johdantotekstejä (hankkeesta vastaavalle).

JAKELU

Kainuun jätehuollon kuntayhtymä

TIEDOKSI

Kainuun liitto

Kainuun pelastuslaitos

Kainuun Sote -kuntayhtymä, ympäristöterveydenhuolto

Kajaani kaupungin ympäristötekniikan lautakunnan lupajaosto

Kajaanin kaupunki

Kajaanin Romu Oy

Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Mainuan kylän edistäminen ry / Vuottolahden kalastuskunta

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, liikennevastuualue

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristöluvat -vastuualue

Puolustusvoimat
Suomen ympäristökeskus
Mielipiteiden esittäjät

LIITE 1

Luettelo lausunnon tai mielipiteen lähettäneistä:

Kainuun liitto
Kainuun sote -kuntayhtymä, ympäristöterveydenhuolto
Kajaani kaupungin ympäristöteknisen lautakunnan lupajaosto
Kajaanin Romu Oy
Mainuan kylän edistäminen ry /Vuottolahden kalastuskunta
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Puolustusvoimat
viisi yksityishenkilöä, kaksi eri mielipidettä.

Tämä asiakirja KAIELY/17/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KAIELY/17/2019 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Turunen Tatu 10.05.2019 09:35

Ratkaisija Pehkonen Kari 10.05.2019 09:54